

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 38970-06-22 גולרוך נ' אטיטס ואח'

לפני כבוד סגנית הנשיא, השופטת כרמלה האפט

התובע: מישל גולרוך

נגד

הנתבעים: 1. מיכאל אטיטס
2. רז טולידנו

פסק דין

תביעה בגין הפרת זכות היוצרים של התובע, בספר לימוד שחיבר, על ידי הנתבעים. פרק מן הספר הועתק והועבר באמצעות אפליקציית וואטסאפ.

ובנמצא ;

הספר מושא התביעה הנו בגדר יצירה מוגנת בזכות יוצרים. זכות היוצרים של התובע בספר הופרה על ידי הנתבעים, ומשכך עליהם לפצותו.

רקע

1. התובע הנו הנדסאי בניין, אשר בחודש אוקטובר 2020 הוציא לאור את ספר הלימוד "פרויקט גמר – ניהול האתר, המדריך השלם" (להלן: "הספר" או "היצירה").

2. הנתבעים הם סטודנטים בתחום הנדסת הבניין.

טענות הצדדים בקליפת אגוז

3. לטענת התובע, הוא עמל שעות רבות על כתיבת הספר ובעיקר על חלקו של הספר הכולל שאלות ותשובות (להלן: "פרק השאלות והתשובות"), שהושקעו בו חשיבה ועבודה מאומצת של מאות שעות.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 38970-06-22 גולרוך נ' אטיטס ואח'

התובע מוסיף וטוען כדלקמן:

4. בפרק השאלות והתשובות, הוא פירט את התשובות לעומקן, תוך מתן דוגמאות באופן יצירתי ונוח. הספר תוכנו, נכתב, נערך ונוצר במשך מאות שעות עבודה מאומצת, מחשבה, יצירתיות ומחקר מעמיק, וזאת על מנת לסייע לסטודנטים בתחומי ההנדסה האזרחית לסיים בהצלחה את לימודי הנדסאות הבניין ולהתפרנס מהצלחתם.

5. ביום 14/11/2020 הזמין הנתבע 1 את הספר מאתר האינטרנט של התובע, ושילם בגינו סך של 249 ₪. בעת הזמנת הספר אישר הנתבע 1 את תקנון האתר אשר מבהיר במפורש כי חל איסור על העתקת ספר הלימוד.

6. בתחילת חודש פברואר 2022 התגלה, לתדהמתו של התובע, כי פרק השאלות והתשובות מופץ לכולי עלמא באמצעות עותק שצולם, אורגן ונשלח על ידי הנתבע 1 והופץ על ידי הנתבע 2, ללא אישור, בשני קבצים (להלן: "העותק המפר" או "הקבצים"). העותק המפר הופץ בקבוצות Whatsapp (להלן: "וואטסאפ") רבות וככל הנראה עשה את דרכו במרחבי המרשתת.

7. לאחר שגילה כי העותק המפר מופץ במרחבי המרשתת, פנה לנתבע 2 בשיחה טלפונית ודרש לדעת מנין הגיע לידי העותק המפר. הנתבע 2 השיב כי העותק המפר הגיע אליו מ"קבוצות וואטסאפ". לאחר כחצי שעה, הנתבע 1 יצר עמו קשר, והודה מיוזמתו בהעתקת ובהפצת פרק השאלות והתשובות באמצעות הנתבע 2, בקרב קבוצת וואטסאפ של סטודנטים ללימודי הנדסאות בניין, שבמקום לרכוש את הספר, עושים בו כעת שימוש ללא צורך ברכישתו, ויתכן כי מעבירים את העותק המפר לסטודנטים נוספים.

8. במקביל, לאחר השיחה עמו, מיהר הנתבע 2 לכתוב באחת הקבוצות בהן הפיץ את העותק המפר: "חברים, מישהו יודע מי זה מישל?... מישהו... העביר את הפרטים שלי אליו בטענה שאני הפצתי את השאלות והתשובות שלו, מה הסיפור שלכם לזרוק את האחריות על מישהו אחר שניסה לעשות משהו בטובתכם...". כלומר, הנתבע 2 הודה שהפיץ את העותק המפר ונזף בחברי הקבוצה על כך שגילו לו (לתובע) על כך.

9. בתחתית כל אחד מעמודי הספר מופיע הכיתוב "כל הזכויות שמורות למישל גולרוך". בעמ' 2 לספר ובאתר האינטרנט של התובע צוין כי "כל הזכויות שמורות למחבר/ים. אין להעתיק, להפיץ,

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 38970-06-22 גולרוך נ' אטיטס ואח'

להציג בפומבי או למסור לצד שלישי כל חלק מן הני"ל בלא קבלת הסכמתם של המחברים בכתב ומראש...".

10. בסעיף 10 לתקנון האתר של התובע צוין כי "אין להעתיק ולהשתמש, או לאפשר לאחרים להשתמש, בכל דרך אחרת בתכנים מתוך האתר, לרבות באתרי אינטרנט אחרים, בפרסומים אלקטרוניים, בפרסומי דפוס וכיו"ב, לכל מטרה אחרת". תקנון זה אושר כאמור על ידי נתבע 1 בעת רכישת הספר.

11. כלומר, הידיעה בדבר איסור ההעתיקה הייתה ברורה לנתבעים אשר בחרו להפיץ את העותק המפר ולגרום לתובע נזקים כלכליים כבדים מנשוא.

12. התובע השקיע כספים רבים בעריכת הספר, עיצובו, עימוד הספר, עריכה לשונית והוצאה לאור. השקעה זו ירדה לטמיון לאחר שהנתבעים הפיצו את הספר לקהל הלקוחות הפוטנציאלי של התובע. הכנסתו ופרנסתו נפגעו קשות ועתידיים להיפגע עוד בעתיד.

13. העותק המפר הגיע לידיהם של סטודנטים בקמפוסים נוספים בישראל וממשיך להיות מופץ במרחבי המרשתת.

14. פעולות הנתבעים מהוות הפרת זכות היוצרים של התובע ואינן מהוות שימוש הוגן על פי **חוק זכות יוצרים, תשס"ח-2007** (להלן: "החוק").

15. לאור האמור, זכאי התובע לקבלת פיצוי סטטוטורי בהתאם להוראות סעיף 56(א) לחוק.

16. מנגד טוען הנתבע 1 כי כל אשר עשה היה לשלוח את פרק השאלות והתשובות לחבר יחיד, הנתבע 2, עמו למד לבחינה, כהמשך ישיר ללימוד קודם ולפולגנות עליהן היו חלוקים.

הנתבע 1 מוסיף וטוען כדלקמן:

17. בגין העברת פרק השאלות והתשובות לנתבע 2, הוא לא ביקש ולא קיבל כל תמורה.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 38970-06-22 גולרוך נ' אטיטס ואח'

18. הוא לא היה חבר בקבוצת הוואטסאפ בה הופץ פרק השאלות והתשובות על ידי הנתבע 2 (להלן: "קבוצת הוואטסאפ").

19. לאחר פניית התובע אליו, הוא התנצל, וניסה לדאוג לכך שהנתבע 2 ימחק את הקבצים.

20. הוא לא הפר כל זכות יוצרים.

21. פעולותיו הן בבחינת שימוש הוגן, למטרת לימוד עצמי והבאת מובאות.

22. ככל שייקבע כי הוא הפר זכות יוצרים שאיננה בגדר שימוש הוגן, היקף ההפרה זעום, נעשה ללא קבלת תמורה, בתום לב ובאופן חד פעמי, ולתובע לא נגרם נזק כלשהו כתוצאה ממעשיו.

23. אף הנתבע 2 טוען כי לא הופרה זכות היוצרים של התובע.

הנתבע 2 מוסיף וטוען כדלקמן:

24. פרק השאלות והתשובות לקוח מהבחינות האחרונות שנערכו במכון הממשלתי להכשרה טכנולוגית, המפורסמות באתר הממשלתי, וישנו קושי לייחס לתובע זכויות כלשהן בהן.

25. העותק המפר מכיל מספר עמודים מצומצם מהיצירה כולה, פרק השאלות והתשובות בלבד, שאיננו מהווה חלק מהותי מהיצירה ומוגדר בספר כ"פרק בונים".

26. הוא עצמו לא ביצע העתקה של הספר, ופעולותיו מסתכמות בהעברה בלבד, אשר איננה מהווה הפרת זכות יוצרים.

27. הנתבע 1 שלח לו את הקבצים, מבלי שאמר לו כי אין להעביר את הקבצים או כי הנתבע 1 הוא זה אשר צילם את תוכן הקבצים. הנתבע 1 הציג בפניו מצג לפיו הקבצים עוברים בין סטודנטים והועברו אליו מקבוצת וואטסאפ לימודית. לאחר קבלת הקבצים מהנתבע 1, הוא העביר את הקבצים לקבוצת וואטסאפ לימודית ייעודית שנפתחה לצורך הבחינה, המונה 15 משתתפים מלבדו.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 38970-06-22 גולרוך נ' אטיטס ואח'

28. השימוש שהוא עשה בקבצים הנו בגדר שימוש הוגן, שכן מטרת השימוש היא לימוד עצמי ללא כל מטרת רווח, מתוך רצון טוב ועזרה לזולת.
29. ממילא אותם חברי קבוצת וואטסאפ שלא רכשו את הספר וקיבלו את הקבצים ערב הבחינה, נהגו כמי שאין בדעתם לרכוש את הספר.
30. הוא התנהל בתום לב, לא ידע על מעשי הנתבע 1, והאמין בלב שלם בקיומה של הרשאה חוקית להעביר את הקבצים.
31. מדובר בהעתקה זמנית לפי סעיף 26 לחוק.

המסגרת הראייתית

32. מטעם התובע העיד הוא עצמו (תצהיר עדות ראשית מטעמו סומן ת/1).
33. מטעם הנתבעים העידו הם לבדם (נ/1 ו-נ/2, בהתאמה).
34. אתייחס לעדויות ולראיות שהוגשו מטעם הצדדים במסגרת הדיון שלהלן, בהתאם לדרוש.

דיון

האם פרק השאלות והתשובות הנו בגדר יצירה מוגנת בזכות יוצרים

35. סעיף 4 לחוק קובע רשימה סגורה של יצירות בהן קיימת זכות יוצרים, וכן קובע מספר תנאים להגנה על יצירות אלה:

4" (א) זכות יוצרים תהא ביצירות אלה:

- (1) יצירה מקורית שהיא יצירה ספרותית, יצירה אמנותית, יצירה דרמטית או יצירה מוסיקלית,

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 38970-06-22 גולרוך נ' אטיטס ואח'

המקובעת בצורה כלשהי ;

(2) תקליט ;

ובלבד שהתקיים לגבי היצירות האמורות אחד התנאים

הקבועים בסעיף 8 או שיש בהן זכות יוצרים מכוח צו לפי

סעיף 9.

(ב) לעניין סעיף קטן (א), מקוריות של לקט היא המקוריות

בבחירה ובסידור של היצירות או של הנתונים שבו."

"יצירה ספרותית" מוגדרת בסעיף 1 לחוק כ- "לרבות יצירה המבוטאת בכתב, הרצאה, טבלה, לקט, וכן תוכנת מחשב;"

36. פרק השאלת והתשובות הנו, אפוא, בגדר יצירה ספרותית.

על פי סעיף 4(א)(1) הנ"ל, על מנת שיצירה ספרותית תהא מוגנת בזכות יוצרים, עליה להיות מקורית ומקובעת. אין חולק כי דרישת הקיבוע נתמלאה במקרה דנן, שכן הספר, לרבות פרק השאלות והתשובות, הועלה על הכתב והוצא לאור.

37. באשר לדרישת המקוריות, "במישור העובדתי, תנאי לקיומה של יצירה מקורית הוא כי מקורה ביוצר, דהיינו, כי היוצר אמנם יצר את היצירה, וכי לא העתיק אותה מיצירה קודמת. במישור הנורמטיבי, נדרשת מידה של יצירתיות, נוסף על מאמץ והשקעה. דהיינו על היצירה לשקף תרומה אינטלקטואלית כלשהי של היוצר... בפסיקה עדכנית ניכרת מגמה לתת משקל רב יותר ליצירתיות על פני ההשקעה..." (תמיר אפורי **חוק זכות יוצרים** (2012) (להלן: "אפורי"), בעמ' 34).

עוד נדרש כי מקורה של היצירה יהיה ביוצר וכי זו לא תהיה מבוססת על יצירה אחרת (להלן: "מבחן המקור"). להרחבה בנוגע לדרישת המקוריות ראו ע"א 513/89 Interlego A/S נ' Exin-Lines Bros. S.A., פ"ד מח(4) 133, 164 (1994); ע"א 8485/08 The FA Premier League Limited נ' המועצה להסדר ההימורים בספורט [פורסם בבנו] (14.3.2010); ע"א 3422/03 Krone AG נ' ענבר פלסטיק משוריין, פ"ד נט(4) 378, 365 (2005); ע"א 360/83 סטרוסקי בע"מ נ' גלידת ויטמן בע"מ, פ"ד מ(3) 340, 346 (1985).

38. בענייננו, הספר או פרק השאלות והתשובות, לא הוגשו כראיה. עם זאת, התובע העיד כי השאלות נהגו על ידו בהשראת שאלות שנשאלו בבחינות קודמות (עמ' 22 לפרוטוקול מיום 4/3/2024), וכי הפתרון לשאלות נכתב על ידו באופן מפורט ובהיר תוך השקעת עמל ויצירתיות. טענה זו של התובע לא נסתרה.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 22-06-38970 גולרוך נ' אטיטס ואח'

אני סבורה אפוא כי בפרק השאלות והתשובות משתקפת תרומה אינטלקטואלית של התובע, כמו גם עמל, השקעה ויצירתיות. ודוק; אין מדובר בליקוט של שאלות מבחינות קודמות ותו לא, כי אם בהגיית השאלות עצמן בהשראת שאלות קודמות, ובעיקר בכתיבת פתרונות מפורטים ויצירתיים ועריכתם בצורה נוחה ובהירה לצורך הכנת התלמידים לבחינה באופן מיטבי (ראו: ת"א (ת"א-יפו) 2014/99 זרודי נ' שנקמן (פורסם בנבו, 16/6/2002).

39. אשר למבחן המקור, טענתו של התובע כי הוא זה אשר חיבר את פרק השאלות והתשובות בעצמו, לא נסתרה, וממילא מתקיימת בענייננו החזקה הקבועה בסעיף 64 (1) לחוק, לפיה:

**"מופיע על היצירה בדרך המקובלת שמו של אדם כיוצר היצירה,
חזקה היא שאותו אדם הוא יוצר היצירה; החזקה האמורה בפסקה
זו תחול גם לעניין שמו הבדוי של אדם, ובלבד שזהותו של בעל השם
הבדוי ידועה בציבור"**

בענייננו, שמו של התובע מופיע על כל אחד ואחד מעמודי הספר, לרבות בפרק השאלות והתשובות, ומשכך חזקה כי הוא היוצר של פרק השאלות והתשובות. חזקה זו לא נסתרה, כאמור.

40. אני קובעת אפוא כי פרק השאלות והתשובות הנו בגדר יצירה ספרותית מקורית ומקובעת, המוגנת בזכות יוצרים.

האם הופרה זכות היוצרים של התובע ביצירה?

41. סעיף 47(א) לחוק קובע:

**"47. (א) העושה ביצירה פעולה מהפעולות המפורטות בסעיף 11, או
מרשה לאחר לעשות פעולה כאמור, בלא רשותו של בעל זכות היוצרים, מפר
את זכות היוצרים, אלא אם כן עשיית הפעולה מותרת לפי הוראות פרק ד."**

סעיף 11 לחוק מפרט את הפעולות אשר עשייתן ביצירה מוקנית לבעל זכות היוצרים בה:

**"11. זכות יוצרים ביצירה היא הזכות הבלעדית לעשות ביצירה, או בחלק
מהותי ממנה, פעולה, אחת או יותר, כמפורט להלן, בהתאם לסוג היצירה:**

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 38970-06-22 גולרוך נ' אטיטס ואח'

- (1) העתקה כאמור בסעיף 12 – לגבי כל סוגי היצירות;
- (2) פרסום – לגבי יצירה שלא פורסמה;
- (3) ביצוע פומבי כאמור בסעיף 13 – לגבי יצירה ספרותית, יצירה דרמטית, יצירה מוסיקלית ותקליט;
- (4) שידור כאמור בסעיף 14 – לגבי כל סוגי היצירות;
- (5) העמדת היצירה לרשות הציבור כאמור בסעיף 15 – לגבי כל סוגי היצירות;
- (6) עשיית יצירה נגזרת כאמור בסעיף 16, ועשיית הפעולות המנויות בפסקאות (1) עד (5) ביצירה הנגזרת כאמור – לגבי יצירה ספרותית, יצירה אמנותית שאינה גופן, יצירה דרמטית ויצירה מוסיקלית;
- (7) השכרה כאמור בסעיף 17 – לגבי תקליט, יצירה קולנועית ותוכנת מחשב.

סעיף 12 לחוק מגדיר "העתקה", באופן הבא:

- "12. העתקה של יצירה היא עשיית עותק של היצירה בכל צורה מוחשית, לרבות –
- (1) אחסון של היצירה באמצעי אלקטרוני או באמצעי טכנולוגי אחר;
 - (2) עשיית עותק תלת-ממדי של יצירה דו-ממדית;
 - (3) עשיית עותק דו-ממדי של יצירה תלת-ממדית;
 - (4) העתקה ארעית של היצירה.

סעיף 15 לחוק מגדיר "העמדה לרשות הציבור", באופן הבא:

- "15. העמדה של יצירה לרשות הציבור היא עשיית פעולה ביצירה כך שלאנשים מקרב הציבור תהיה גישה אליה ממקום ובמועד לפי בחירתם."

הנתבע 1

42. הנתבע 1 סרק את פרק השאלות והתשובות, ארגן אותו בשני קבצים, ושלח את הקבצים לנתבע 2 בלבד באמצעות הוואטסאפ. פעולות אלה הן בגדר העתקה.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 38970-06-22 גולרוך נ' אטיטס ואח'

בפסיקה נקבע כי אין צורך בהעתקה מלאה של יצירת המקור, אלא די כי הועתק חלק מהותי שלה, על מנת לקבוע קיומה של הפרה (ראו למשל: ע"א 8393/96 מפעל הפיס נ' THE ROY EXPORT ESTABLISHMENT, פ"ד נד(1), 577; ע"א 23/81 משה הרשקו נ' חיים אורבך, פ"ד מב(3), 749). הדבר אף עולה מנוסח סעיף 11 לחוק, אליו מפנה סעיף 47.

וידגש, "מהותיות החלק שהועתק, בסופו של דבר, היא עניין לשיקול דעת שיפוטי לפי נסיבות המקרה" (אפורי, בעמ' 15).

בענייננו, פרק השאלות והתשובות מהווה, מבחינה כמותית, כשליש מן הספר. עם זאת, מבחינה איכותית, שוכנעתי כי מדובר בפרק מהותי, שכן שאלות ותשובות לדוגמא הנן חלק מרכזי וחשוב במסגרת ההכנה לקראת בחינה. והראיה, זהו החלק מהספר שהועתק והופץ בפועל, ללמדנו על אודות חשיבותו. ודוק; העובדה שפרק השאלות והתשובות הוגדר כ"פרק בונוס" בספר, איננה מפחיתה מחשיבותו, שכן הגדרה זו הנה אלמנט שיווקי בלבד.

43. אני קובעת אפוא כי הנתבע 1 הפר את זכות היוצרים של התובע ביצירה, באופן של העתקה.

הנתבע 2

44. הנתבע 2 קיבל באמצעות הוואטסאפ את הקבצים מאת הנתבע 1, והעביר אותם לקבוצת וואטסאפ המונה 15 משתתפים מלבדו. אין בידי לקבל את טענת הנתבע 2, כי פעולת העברת הקבצים לקבוצת וואטסאפ איננה בגדר הפרת זכות יוצרים. ודוק; עם העברת הקבצים על ידי הנתבע 2 לקבוצת וואטסאפ, נוצר למעשה עותק של הקבצים – המהווים כאמור חלק מהותי ביצירה – בשרתי חברת וואטסאפ, המהווה "אחסון של היצירה באמצעי אלקטרוני או באמצעי טכנולוגי אחר", שהנו בגדר העתקה לפי סעיף 12 לחוק.

זאת ועוד, בהתאם להגדרות האינדיבידואליות של כל משתמש וואטסאפ, יתכן כי תתבצע גם הורדה אוטומטית של הקובץ המועבר למכשיר הטלפון של המשתמש, המהווה עותק נוסף מעבר לעותק שכבר נוצר בשרתי החברה. על כן, הפעולה שביצע הנתבע 2 עולה כדי העתקה, המפרה את זכות היוצרים של התובע ביצירה על פי סעיפים 11 ו-47 לחוק.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 38970-06-22 גולרוך נ' אטיטס ואח'

45. משלוח הקבצים בקבוצת הוואטסאפ על ידי הנתבע 2 עולה גם כדי העמדה לרשות הציבור, כמשמעה בסעיף 15 לחוק. ודוק; עם משלוח הקבצים לקבוצת הוואטסאפ, ניתנת לכלל חברי הקבוצה גישה לקבצים אלה במקום ובמועד לפי בחירתם, ובאפשרותו של כל אחד מהם גם להעביר את הקבצים הלאה לקבוצות נוספות ככל שיחפצו, באופן שבו תהיה לציבור רחב מאוד גישה ליצירה.

יפים בהקשר זה דבריו של אפורי בעמ' 174, כי "אם היצירה הועמדה לרשות קבוצת אנשים אך לא נעשו פעולות משמעותיות להבטיח כי לאחרים לא תהיה גישה לאותה יצירה, הרי באופן מהותי היצירה עומדת בפועל לרשות כלל הציבור".

46. אני קובעת אפוא כי הנתבע 2 הפר את זכות היוצרים של התובע ביצירה, באופן של העתקה ובאופן של העמדה לרשות הציבור.

שימוש הוגן

47. סעיף 19 לחוק קובע:

"(א) שימוש הוגן ביצירה מותר למטרות כגון אלה: לימוד עצמי, מחקר, ביקורת, סקירה, דיווח עיתונאי, הבאת מובאות, או הוראה ובחינה על ידי מוסד חינוך.

(ב) לצורך בחינה של הוגנות השימוש ביצירה לעניין סעיף זה, יישקלו, בין השאר, כל אלה:

- (1) מטרת השימוש ואופיו;
 - (2) אופי היצירה שבה נעשה השימוש;
 - (3) היקף השימוש, מבחינה איכותית וכמותית, ביחס ליצירה בשלמותה;
 - (4) השפעת השימוש על ערכה של היצירה ועל השוק הפוטנציאלי שלה.
- (ג) השר רשאי לקבוע תנאים שבהתקיימם ייחשב שימוש לשימוש הוגן."

48. סעיף 19 קובע אפוא רשימה פתוחה של מטרות, אשר עשויות להצדיק שימוש ביצירה ללא קבלת רשות – הוא שימוש הוגן, וכן רשימת שיקולים פתוחה אותה על בית המשפט לשקול בבואו לבחון האם שימוש מסוים ביצירה הוא בגדר שימוש הוגן.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 38970-06-22 גולרוך נ' אטיטס ואח'

לימוד עצמי

49. הן הנתבע 1 והן הנתבע 2, השתמשו ביצירה באופן מפר (הנתבע 1 באמצעות העתקה, והנתבע 2 באמצעות העתקה והעמדה לרשות הציבור), שלא עבור עצמם בלבד. ודוק; הנתבע 1 העביר את הקבצים לידי הנתבע 2, והנתבע 2 העביר את הקבצים לידי 15 איש מלבדו. זאת, כאשר לגבי לימוד עצמי "היסוד המרכזי בהוראה הוא "עצמי". לאדם מותר להעתיק יצירה לצרכיו הוא, בכפוף למבחנים של הוגנות. למשל, סטודנט שמצלם מאמרים בספרייה עושה זאת לצורך "לימוד עצמי" (אפורי, בעמ' 200).

בענייננו, השימוש שנעשה על ידי הנתבעים איננו לצורך לימוד עצמי בלבד, שאחרת לא היו מעבירים את הקבצים הלאה. אפילו נניח כי הנתבע 1, אשר העביר את הקבצים לנתבע 2 בלבד, עשה זאת לצורך ליבון פלוגתות שהתעוררו בינו לבין הנתבע 2 במסגרת למידתם המשותפת לקראת הבחינה, ועל כן מדובר בלימוד עצמי (טענה שממילא לא הוכחה) – לא הוכחה בפני הוגנות השימוש, כפי שיפורט להלן.

הבאת מובאות

50. לטענת הנתבע 1, השימוש שנעשה על ידו ביצירה הנו למטרת "הבאת מובאות". אין בידי לקבל טענה זו, שכן הבאת מובאות משמעה ציטוט מתוך יצירה (ראו: אפורי, בעמ' 203), ובענייננו אין זה המקרה.

הוגנות השימוש

51. לצורך בחינת הוגנות השימוש שנעשה על ידי הנתבעים ביצירה, אבחן עתה שימוש זה לאור השיקולים המפורטים בסעיף 19(ב) לחוק:

52. מטרת השימוש ואופיו: מטרת השימוש איננה מסחרית, והיא בעיקרה חברית, מתוך רצון לסייע לחבר (או חברים, במקרה של הנתבע 2) לספסל הלימודים. עם זאת, הנתבע 1 לא ביקש מהנתבע 2 שלא להעביר הלאה את הקבצים, ולא ציין בפניו ששליחת הקבצים הנה לעיניו בלבד במסגרת הדיון שהתקיים ביניהם, לטענת הנתבע 1, כחלק מלמידתם המשותפת לבחינה.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 38970-06-22 גולרוך נ' אטיטס ואח'

53. אופי היצירה: מדובר ביצירה ספרותית, פרי עמלו, השקעתו ויצירתיותו של התובע, המכוונת לקהל היעד של סטודנטים בתחום הנדסת הבניין והכנתם לבחינה הממשלתית, ובקרב קהל יעד זה, באופן בלעדי, טמון הפוטנציאל הכלכלי שלה עבור התובע.

54. היקף השימוש, מבחינה איכותית וכמותית, ביחס ליצירה בשלמותה: שיקול זה מהותו בחינת "היקף השימוש מבחינת גודלו של החלק שבו נעשה השימוש ביחס לכלל היצירה שבה מדובר וכן מבחינת מהותו. אפשר לומר כי שיקול זה נועד ליישם עיקרון של מידתיות: אם האינטרס הציבורי בשימוש יכול להיות מושג בשימוש חלקי, יש להעדיף שימוש חלקי" (אפורי, בעמ' 210). בענייננו, הספר לא הועבר בשלמותו, כי אם פרק השאלות והתשובות בלבד. עם זאת, כאמור, פרק השאלות והתשובות מהווה חלק מהותי ומרכזי ביצירה, בהיותו אלמנט משמעותי במסגרת הלמידה לקראת הבחינה. בנוסף, פרק השאלות והתשובות הועבר לנתבע 2 על ידי הנתבע 1 (ועל ידי הנתבע 2 לקבוצת הוואטסאפ לאחר מכן) במלואו, להבדיל מסריקה נקודתית של שאלות ותשובות מסוימות, לגביהן היו הנתבעים חלוקים.

55. השפעת השימוש על ערכה של היצירה ועל השוק הפוטנציאלי שלה: שיקול זה נועד לבחון "אם השימוש שנעשה פונה לאותו השוק, ועד כמה הוא עשוי להוות תחליף ליצירה המוגנת באופן הפוגע בערכה. ככול שהשימוש שנעשה מתחרה ביצירה המוגנת ופוגע בשוק הפוטנציאלי שלה, קטנה ההצדקה להכיר בשימוש כ"הוגן" (ע"א 9183/09 **The Football Association Premier League Limited** (פורסם בנבו, 13/5/2012), סעיף 20 לפסק הדין).

שיקול זה "מביא לידי ביטוי את התוצאה הכלכלית של כלל המאפיינים של היצירה ושל השימוש בה. ביחס לכל שימוש ביצירה יש לבחון אם נפגע הניצול הכלכלי של היצירה על ידי בעליה. האם השימוש שבו מדובר יוצר תחליף ליצירה שיתחרה בה בשוק היעד שלה? האם שוק היעד של היצירה כולל שימושים דוגמת השימוש העומד לבחינת ההוגנות?" (אפורי, בעמ' 211).

בענייננו, השימוש שנעשה ביצירה על ידי הנתבעים, פונה לאותו שוק יעד בדיוק אליו פונה היצירה באמצעות התובע כבעליה. ודוק; התובע מתפרנס ממכירת עותקים מספרו, הכולל את פרק השאלות והתשובות, לסטודנטים להנדסת בניין, ומוכן שהשימוש שעשו הנתבעים ביצירה מתחרה בה, פוגע בשוק הפוטנציאלי שלה, ופוגע בניצול הכלכלי של היצירה על ידי התובע.

56. מהמקובץ עולה כי לא ניתן בענייננו להחיל את הגנת השימוש ההוגן, על השימוש שנעשה ביצירה על ידי הנתבעים.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 38970-06-22 גולרוך נ' אטיטס ואח'

הפיצוי

57. משקבעתי כי הנתבעים הפרו את זכות היוצרים של התובע ביצירה, יש לדון עתה בגובה הפיצוי ההולם בנסיבות העניין.

58. סעיף 56 לחוק מסמך את בית המשפט לפסוק לתובע פיצויים בלא הוכחת נזק, בקובעו:

"56. (א) הופרה זכות יוצרים או זכות מוסרית, רשאי בית המשפט, על פי בקשת התובע, לפסוק לתובע, בשל כל הפרה, פיצויים בלא הוכחת נזק בסכום שלא יעלה על 100,000 שקלים חדשים.

(ב) בקביעת פיצויים לפי הוראות סעיף קטן (א), רשאי בית המשפט

לשקול, בין השאר, שיקולים אלה:

- (1) היקף ההפרה;
- (2) משך הזמן שבו בוצעה ההפרה;
- (3) חומרת ההפרה;
- (4) הנזק הממשי שנגרם לתובע, להערכת בית המשפט;
- (5) הרווח שצמח לנתבע בשל ההפרה, להערכת בית המשפט;
- (6) מאפייני פעילותו של הנתבע;
- (7) טיב היחסים שבין הנתבע לתובע;
- (8) תום לבו של הנתבע.

(ג) לעניין סעיף זה יראו הפרות המתבצעות במסכת אחת של מעשים,

כהפרה אחת."

סעיף 56 לחוק מאפשר אפוא פסיקת פיצוי בלא הוכחת נזק בשל הפרת זכות היוצרים, בסכום שלא יעלה על 100,000 ₪. לטענת הנתבעים, התובע לא הוכיח כי נגרם לו נזק כלשהו, ועל כן הוא איננו זכאי לפיצוי סטטוטורי. אין בידי לקבל טענה זו, אשר נוגדת את תכליתו של הפיצוי הסטטוטורי הקבוע בסעיף 56 לחוק.

יפים בהקשר זה דבריו של כב' השופט סולברג בע"א 3853/11 רונית דגלי אומות בע"מ ואח' נ' רוני שטן ואח' (פורסם בנבו, 13/5/2012, פסקאות 70-72 לפסק הדין):

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 38970-06-22 גולרוך נ' אטיטס ואח'

"הטעמים העקרוניים למתן פיצוי ללא הוכחת נזק נעוצים בקושי המיוחד שבהוכחת נזק עבור פגיעה בזכויות הקניין הרוחני... במקורו, נועד ההסדר של פיצויים ללא הוכחת נזק לאפשר לבעל הזכות לתבוע פיצוי בגין ההפרה, במצבים שבהם יש לו קשיים להוכיח את נזקו הממשי. ואולם, בפועל, פיצויים אלה נפסקים לפי בקשת תובע ובכפוף לשיקול דעת בית המשפט, גם כאשר התובע יכול היה להוכיח נזקים ממשיים אולם בחר משיקוליו-שלו לתבוע דווקא את הסעד של הפיצוי ללא הוכחת נזק. לאחרונה נוטה גם הפסיקה להרחיב את האפשרות לפסיקת פיצוי ללא הוכחת נזק ולהחיל אותה גם על תחומים נוספים, אם כי במגבלות מסויימות (...). אכן, לאור מהותו של הקניין הרוחני, וייחודיותו, הפגיעה בבעל הזכויות בו מכאיבה עד מאד ומצדיקה פיצוי, אף ללא הוכחת נזק.

בפיצוי ללא הוכחת נזק, לא רק שהתובע אינו נדרש להוכיח קיומו של נזק, אלא שגם האפשרות לנתבע להוכיח העדר נזק היא מוגבלת מאד. כך למשל קבע בית משפט זה כי הטענה לפיה ההפרה לא הניבה פירות, וכי לבעל הזכות לא נגרם כל נזק, אינה יכולה לסייע למפר (רע"א 1108/04 קידמה בע"מ נ' אבקסיס [פורסם בנבו] (20.12.2004), פסקה 5 לפסק-דינה של השופטת ע' ארבל). משהוכחה הפרה, זכאי בעל הזכות לפיצוי ללא הוכחת נזק לנוכח ההנחה הכללית כי עצם ההפרה מגלמת נזק (עניין רובינשטיין, פסקה 11 לפסק-דינו של השופט י' טירקל; יעקב וחנה קלדרון חיקויים מסחריים בישראל (תשנ"ז), 461)..."

אפנה אפוא לדיון בגובה הפיצוי ההולם בנסיבות העניין, בשים לב לשיקולים הנמנים בסעיף 56(ב) לחוק.

59. היקף ההפרה:

- **הנתבע 1** סרק את פרק השאלות והתשובות מהספר, ושלה את הקבצים לנתבע 2 בלבד באמצעות הוואטסאפ. עם זאת, לטענת הנתבע 2 – טענה אשר לא נסתרה – הנתבע 1 לא ציין בפניו כי הוא זה אשר סרק את הקבצים מתוך ספר שרכש, להבדיל מקבצים שהועברו אליו כמות שהם על ידי סטודנט אחר, או כי הקבצים מועברים לעיניו בלבד, במסגרת למידתם המשותפת. זאת, הגם שעל כל עמוד ועמוד בספר צוין כי אין להעתיק ולהפיץ כל חלק מהספר, כמו גם בתקנון אתר התובע אותו אישר הנתבע 1 בעת רכישת הספר.
- **הנתבע 2** העביר את הקבצים שקיבל מאת הנתבע 1 לקבוצת וואטסאפ בת 15 משתתפים מלבדו, ללא כל אזהרה ו/או בקשה שלא להעביר את הקבצים הלאה, וזאת חרף הכיתוב האוסר על כך על גבי כל עמוד ועמוד בספר, וזאת כאשר היה עליו לדעת כי מהרגע בו

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 38970-06-22 גולרוך נ' אטיטס ואח'

קבצים מועברים בקבוצת וואטסאפ, השליטה בהם אובדת, שכן ביכולתו של כל אחד מחברי הקבוצה להעבירם הלאה בקלות.

60. משך הזמן בו בוצעה ההפרה: כ-48 שעות לאחר משלוח הקבצים מהנתבע 1 אל הנתבע 2 ומהנתבע 2 אל קבוצת הוואטסאפ, ועם פניית התובע לנתבע 2, מחקו, לטענתם, הן הנתבע 1 והן הנתבע 2 את הקבצים ממכשירם. לטענת הנתבע 2, הוא ביקש מחברי הקבוצה למחוק את הקבצים גם ממכשיריהם. עם זאת, לא ניתן לדעת בוודאות כי כל הסטודנטים אכן מחקו את הקבצים.

בנוסף, במשך 48 שעות היו הקבצים גלויים ונגישים להורדה בפני 15 הסטודנטים אשר היו חברים בקבוצת הוואטסאפ, וניתן להניח כי חלקם העבירו אותם הלאה, כך שכיום הקבצים מצויים בידי מספר בלתי ידוע של סטודנטים, וייתכן שאף ממשיכים להיות מופצים בקרב עוד ועוד סטודנטים. עם זאת, יש ליתן את הדעת לכך שמיד עם פנייתו של התובע לנתבעים, הם מחקו את הקבצים ממכשיריהם, וניסו ככל יכולתם לדאוג כי גם יתר הסטודנטים שנחשפו לקבצים ימחקו אותם.

61. חומרת ההפרה, מאפייני פעילותם של הנתבעים ותום ליבם: אני מאמינה לנתבעים כי לא כיוונו להפר את זכות היוצרים של התובע, וכי עשו את השימוש ביצירה בתום לב, מתוך רצון לסייע לחבריהם לספסל הלימודים, ללא תמורה חומרית, ובמסגרת פרקטיקה סטודנטיאלית נהגת להעביר ולהפיץ באופן שוטף חומרי לימוד באמצעות קבוצות וואטסאפ לימודיות. עם זאת, היותה של פרקטיקה זו נפוצה בקרב סטודנטים, איננה מכשירה פגיעה בזכות היוצרים של התובע ובמטה לחמו, קל וחומר כאשר על כל אחד מעמודי הספר צוין כי כל הזכויות שמורות לתובע. זוהי מהות ההגנה על זכות היוצרים.

62. הנזק הממשי שנגרם לתובע והרווח שצמח לנתבעים בשל ההפרה, להערכת בית המשפט: הגם שלא הוכח בענייננו נזק ממשי שנגרם לתובע, ניתן להניח כי נגרם לו נזק בשל הפצת הקבצים בקרב קהל היעד הישיר של ספרו – סטודנטים בתחום הנדסת הבניין – אשר אלמלא זכו בגישה חינוכית לפרק השאלות והתשובות, לפחות חלקם היו רוכשים את הספר.

אכן, יש להביא בחשבון כי הקבצים הופצו על ידי הנתבעים ערב הבחינה, בשלב בו ניתן להניח כי מרביתם כבר לא היו רוכשים את הספר. עם זאת, כמתואר, ניתן להניח כי הקבצים הופצו הלאה, וממשיכים להיות מופצים גם כיום, גם בקרב סטודנטים שטרם התכוונו לבחינה, אשר אלמלא היו מקבלים לידיהם את הקבצים, יתכן כי היו רוכשים את הספר במחירו המלא.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 38970-06-22 גולרוך נ' אטיטס ואח'

מנגד, יש להביא בחשבון כי הפוטנציאל הכלכלי הטמון בספר, ובפרט בפרק השאלות והתשובות יורד עם השנים, לאור שינויים שנערכים בבחינה לאורך השנים, באופן שבו הספר, אשר יצא בשנת 2021 וצוין על כריכתו "מהדורת 2021", הופך פחות ופחות רלוונטי ברבות השנים.

אשר לרווח שצמח לנתבעים כתוצאה מההפרה, ברי כי אין מדובר ברווח חומרי, אלא, לכל היותר ברווח סוציומטרי כמי שמסייעים לחבריהם להיערך לבחינה חשובה.

גובה הפיצוי

63. על רקע מכלול השיקולים שפורטו, כמו גם השיקול ההרתעתי העומד בבסיסו של הפיצוי ללא הוכחת נזק בגין הפרת זכות יוצרים (ראו: אפורי, בעמ' 439), אני סבורה כי יש לפסוק לתובע פיצוי בסך של 30,000 ₪, אשר ישולם על ידי הנתבעים 1-2 בחלקים שווים.

ודוק;

64. לטענת הנתבע 2, עומדת לו הגנת מפר תמים, כמשמעה בסעיף 58 לחוק.

במסגרת הגנת מפר תמים הדרישה היא כי הנתבע לא חשד ולא היה לו יסוד סביר לחשוד כי קיימת זכות יוצרים ביצירה, להבדיל מידיעה או חשד כי התובע המסוים הוא בעליה של זכות היוצרים ביצירה. מכאן, שמקום בו הנתבע לא ידע ולא היה לו יסוד סביר לחשוד כי לתובע המסוים יש זכות יוצרים ביצירה – אין די בכך כדי להעמיד לנתבע הגנת מפר תמים (ראו: רע"א 7774/09 אמיר ויינברג נ' אליעזר ויסהוף (פורסם בנבו, 28/8/2012); ע"א 1248/15 Fisher Price Inc נ' דוורון – יבוא ויצור בע"מ (פורסם בנבו, 31/8/2017); ת"א (ת"א) ליאב אוזן ושות' נ' Winhelp בע"מ (פורסם בנבו, 18/11/2013)).

בענייננו, אין מדובר באותם מקרים חריגים, שבהם הנתבע לא ידע ולא היה לו יסוד סביר לחשוד כי קיימת זכות יוצרים ביצירה, וזאת בעיקר לאור העובדה שעל כל אחד ואחד מעמודי הספר, צוין כי כל הזכויות שמורות לתובע. ממילא, הנתבע 2 לא הוכיח טענותיו בעניין זה, אשר נטענו בעלמא. אין אפוא מקום להחיל בענייננו הגנת מפר תמים.

65. עוד טוען הנתבע 2, כי העברת הקבצים על ידו לקבוצת הוואטסאפ, הנה בגדר העתקה זמנית ואגבית של יצירה, אשר על פי סעיף 26 לחוק מותרת "אם היא מהווה חלק בלתי נפרד מהליך

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 38970-06-22 גולרוך נ' אטיטס ואח'

טכנולוגי שמטרתו היחידה היא לאפשר העברה של היצירה ברשת תקשורת, על ידי גורם ביניים, או לאפשר שימוש אחר כדין ביצירה, ובלבד שאין לעותק האמור ערך כלכלי משמעותי משל עצמו". אין בידי לקבל טענה זו, אשר ממילא לא הוכחה, שכן העברת הקבצים לקבוצת הוואטסאפ על ידי הנתבע 2 איננה עונה לתנאיו של סעיף 26.

סוף דבר

66. הנתבעים הפרו את זכות היוצרים של התובע ביצירה.

הנתבע 1 ישלם לתובע סך של 15,000 ₪. הנתבע 2 ישלם לתובע סך של 15,000 ₪.

67. בנוסף לסכומים הנקובים לעיל, הנתבעים ישלמו לתובע הוצאות משפט ושכר טרחת עו"ד בסך כולל של 10,000 ₪, בו יישאו בחלקים שווים.

68. הסכומים ישולמו בתוך 45 ימים החל מהיום, שאם לא כן יישאו הפרשי הצמדה וריבית כחוק, מהיום ועד מועד התשלום המלא בפועל.

מזכירות בית המשפט תמציא לצדדים את העתק פסק דין כחוק.

ניתן היום, כ"ד סיוון תשפ"ד, 30 יוני 2024, בהעדר הצדדים.

כרמלה האפט, שופטת, סגנית הנשיאה

